

MÓRA FERENC

A pillangók
királya

Az aranycsináló

Mátyás király idejében éjjel-nappal tárva-nyitva állott a budai vár nagy ércskapuja. Szabadon járhatott rajta ki s be a szegény jobbágy csakúgy, mint a zászlósúr.

– Nem az én házam ez, hanem az országé – mondogatta a nagy király.
– Én magam csak zsellér vagyok benne. Kötelességem szívesen látni a gazdát, ha szürdölmányban jön, ha bársonymentében.

Nem is volt a Mátyás udvara soha ügyes-bajos ember nélkül. Egymás sarkát taposták a kócsagtollas vitézek, a nagy szakállú tudósok, a nagy szavú kalmárok, a csendes mesteremberek. A királynak mindenkihez volt egy-két jó szava.

Legtöbb becsülete volt pedig előtte az olyan embernek, aki valami okos találmánnyal állított be hozzá. Azt soha ajándék nélkül el nem eresztette. Annak az Orbán nevű öreg puskaművesnek, aki az első ágyút öntötte, annyi aranyat adott, amennyi az ágyú szájába belefért. Az pedig bolond nagy állat volt, huszonnégy ökör húzta föl a budai várba. Világra is szólt a híre Mátyás bőkezűségének, s külső országokból is özönlött a budai várba a sok feltaláló. Volt azok közt nagy eszű ember is, volt világcsaló is, s a Mátyás éles szeme a szívébe látott mindnyájának.

Egyszer egy magyar, egy olasz meg egy cseh ember kíváncozott a király elé. Mind a három azt mondta, hogy ő valami nevezetes dolgot eszelt ki. Legelőször a magyar emberrel eredt beszédbe Mátyás, mert az volt köztük a legöregebb. Foltos süvegét ahogy lekapta galambósz fejről, elmosolyodott a király.

– No, öreg, mi tudományt árulsz?

– Hát csak olyan szegényembereset, királyom. Arra jöttem rá, hogy két-annyi ideig tart a csizma, ha rezet ütnek az orrára.

– Dicsérem az eszedet, öreg – bólintott a király –, magam is megrezeltem a katonáim csizmáját. Hej, öreg, ha ilyen öreg nem volnál, magadat is bevinnék a fekete seregbe!

– De uram király, nem vagyok én még olyan öreg, mert még ma is harminckettőnek adok enni – mosolyodott el az öreg, de úgy ám, hogy minden foga kilátszott. Harminckettő volt az csakugyan.

– Ember vagy, szolgám! – nevette el magát a király, s hátraintett a kincstárnokának: – Harminckét aranyat adjatok ennek a jó embernek. Hát te mit hoztál, Tamás mester?

A Tamás névre egy olasz hallgatott, ijedt nézésű, kis, keszeg ember volt, alig tudott előkotorászni a fekete köntöse alól egy bot formájú üres fatokot. Annak a két végébe egy-egy gömbölyű üveglencse volt beleillesztve.

– Nézz ebbe bele, uram király! Tekints le a Dunára!

Mátyás a szeméhez tartotta a tokot, és ijedten kapta el a fejét.

– Ohó, micsoda ördögös mesterség ez?! Olyan közel láttam benne a Dunát, hogy éppen csak a locsogása nem hallatszott.

– Fordítsd meg a csövet, királyom, és nézz föl a vár tornyára – tanította a királyt csendesesen a kis olasz ember.

Mátyás szót fogadott, és elkiáltotta magát:

– Olyan kicsike lett, hogy a tenyeremmel eltakarhatom! Gyertek, urak, csudáljátok ti is, micsoda csudát eszelt ki a Tamás mester nagy tudománya!

Míg az urak a messzelátóval mulatták magukat, Mátyás megint parancsot adott a kincstartójának:

– Száz aranyat rendelék Tamás mesternek. Holtig való ellátást az udvaromnál. Tiszteletet, becsületet ország-világ előtt.

De már ezt a cseh tudós nem állhatta szó nélkül. A nagy, vörös képű ember nagy merészen megkapta a király karját.

– Megállj, király! Ha az ilyen dibdáb dolgokat így megjutalmazod, mit adsz az én tudományomért?

– Mit tudsz? – kérdezte a király rosszkedvűen a hányaveti csehet.

– Tudok aranyat csinálni – felelte az kevélyen, s akkorát ütött a mellére, hogy csak úgy döngött bele.

A király kíséretén csodálkozó moraj futott végig. Sok balgatag ember kereste abban az időben az aranycsinálás titkát, a Mátyás józan elméje azonban nem hitt benne.

– No, az is szép mesterség – intett barátságosan a tudósnak. – Hát aztán miből csinálod az aranyat?

– Akármiből, uram. Amit én a forralóüstömbe teszek, ha vas, ha kő, ha sár, abból arany lesz.

– No, ez derék dolog, mester – mosolygott a király. – Ekkora tudományt méltó jutalomban kell részesíteni. Hamar hozzatok egy nagy üres zsákot.

„No, azt mind kincsel töltik tele” – gondolta magában az aranycsináló, s még jobban felfújta magát. Csak akkor képedt el, mikor Mátyás odaborította a vállára az üres zsákot.

– Nesze, mester, a jutalom. Használd jó egészséggel.

– Uram király – hebegett megütődve az aranycsináló –, miért űzöl belőlem csúfot? Hát mit csináljak én ezzel az üres zsákkal?

– Nini, mester – nevetett a király –, hát rakd bele azt az aranyat, amit magad csinálsz!

De úgy elkotródott az aranycsináló mester, hogy képpel se fordult többet Buda vára felé, ahol annyi ragyogó arany közt mégiscsak a Mátyás király esze volt a legragyogóbb arany.

Tartalom

A madarak királyválasztása	5
Harkály mester szerencséje	7
Hörcsög gazda, Ürge mester	11
Csupaszem, a világgjáró	15
Micóka labdázik	18
Sündisznócska lovagol	21
A nagy hatalmú Sündisznócska	24
A hajnal ellen	27
Sohsevolt király bánata	30
Kótyomfitty király almája	34
Csicseri történet	38
Fityók	41
A király kenyere	44
A didergő király	47
Dióbél királyfi	51
Nagyétkű Kórogyi	54
A solymári csóka	58
A bécsi diákok	61
Ki álmodta a legszebbet?	64
A vadkörtes ember	67
Zsombor deák	70
Az aranycsináló	73
János remete	77
Mujkó	80
Szókimondó Szűr Péter	84
Nagyeszű Pityóka	88
Kevély Kereki	92
Tamás úr kosztosai	95
A mosolygó alma	98
Böske a telet keresi	100
A pillangók királya	105